

Predlaganje kandidatov za volitve odborov ljudskih odborov

Za volitve odborov v občinski svet in v zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora sta določena dva načina vlaganja kandidatur: prvič po volivcih na zborih volivcev oziroma po zborih volivcev v gospodarskih organizacijah, drugič pa po najmanj petdesetih volivcih.

KANDIDATI ZA OBČINSKI SVET

Predlaganje na zboru volivcev

Zbori volivcev se zaradi predlaganja kandidatov za volitve odborov v občinski svet sklicujejo po volilnih enotah. Te se organizirajo tako, da tvori praviloma vsak kraj (vas, naselje) posebno volilno enoto, v večjih krajih pa se lahko organizira tudi več volilnih enot. Zbor volivcev skliče predsednik občinskega ljudskega odbora, na katerega področju bo zbor. Dolžan je, da določi kraj in čas njegovega sklicanja. Če se zbor ne skliče v določenem roku, določa zakon pravico in dolžnost pristojne občinske volilne komisije, da skliče nesključane zbor volivcev. Kvorum za delo zborov volivcev je različno določen z republiški predpisi in je odvisen od skupnega števila volivcev na področju volilne enote. Zbora volivcev, ki nima po zakonu določenega kvoruma, ni mogoče izvesti, temveč je za to pooblaščen organ dolžan, da zbor ponovno skliče. Pravico odločanja na zboru imajo samo tisti volivci, ki so vpisani v volilni imenik in stanujejo na področju volilne enote. Zbor volivcev vodi predsednik odbora do izvolitve predsedstva zbora.

Zapisnik o delu tega zbora volivcev ima poseben pomen glede na funkcijo, ki jo opravlja ta zbor, pa je zato določeno, da volivci izvolijo iz svoje srede dva overovalca zapisnika. Pred določitvijo dnevnega reda pojasni predsedujoči namen sklicanja zbora in opozori zbor na njegove pravice in na način dela glede predlaganja kandidatov.

Za delo zborov volivcev je zakon določil naslednji minimalni dnevni red: izvolitev kandidacijske komisije, predlaganje kandidatov po zboru volivcev, razpravljanje o predlogu kandidacijske komisije in določitev kandidatov. V soglasju s tem dnevnim redom izvoli zbor najprej kandidacijsko komisijo, katere naloga je, da na temelju predlogov volivcev predloži zboru predlog za določitev kandidatov. Če je bilo več predlogov za kandidacijsko komisijo, se šteje za izvoljeno tista, ki je dobila največ glasov. Vsak volivec, ki lahko odloča na zboru, je upravičen tudi predlagati kandidate za odbornike. Koliko lahko predlaga tak volivec kandidatov, je različno urejeno z republiški zakoni. Tako je na primer po zakonu o izvolitvi in odpoklicu ljudskih poslancev LR Srbije vsak volivec upravičen predlagati praviloma enega kandidata. Izjemo, če voli volilna enota dva ali več odbornikov, je skupina petih volivcev upravičena predlagati toliko kandidatov, kolikor voli enota odbornikov. Po ustrez-

nem zakonu LR Bosne in Hercegovine pa lahko vsak volivec predlaga toliko kandidatov, kolikor voli neka volilna enota odbornikov.

Delo kandidacijske komisije

Kandidacijska komisija najprej izvoli svojega predsednika, nato pa začne proučevati vse predloge za kandidate, ki so jih predlagali na zboru volivci, in sestavi predlog kandidate. Predlog komisije se mora gibati v okviru na zboru predlaganih kandidatov, delo pa mora končati v času prekinitve dela zbora volivcev, če zbor ni sklenil, da se delo odloži. V nadaljevanju dela zbora volivcev je kandidacijska komisija dolžna, da obrazloži predlog za vsakega kandidata posebej. Med razpravljanjem o tem predlogu ima vsak volivec pravico dati svoje pripombe k predlogu kandidacijske komisije in podajati nove predloge. Če se med tem razpravljanjem podajo pripombe proti kakšnemu izmed kandidatov, ki ga je predlagala komisija, ali pa se predlagajo novi kandidati, oceni in prouči kandidacijska komisija vse nove predloge in izražene razloge in sestavi končni predlog kandidate. Ta predlog je lahko v tem, da se vnesejo novi kandidati, ki so bili predlagani med razpravljanjem, ali se izpustijo nekateri izmed prvotnih kandidatov, ali pa prvo in drugo. Tak končni predlog predlaga zboru volivcev, ki se o njem izjavi z glasovanjem, in to posebej za vsakega predlaganega kandidata.

Glasovanje je javno in se opravi z dviganjem rok. Za kandidata je sprejet tisti kandidat, za katerega je glasovala večina navzočih volivcev in tak kandidat se vpiše v predlog kandidate zbora volivcev. Če to glasovanje ni dalo dvakrat več kandidatov, kakor voli odborov tista volilna enota, postane kandidat tudi tisti, ki je dobil več kakor 40 odstotkov glasov navzočih volivcev. V primeru, da se pojavi spor o tem, koliko se jih je izjavilo za in koliko proti kandidatu, se preštejejo glasovi.

Če je predlog kandidacijske komisije v celoti odklonjen, to je, če ne dobi nobeden izmed predlaganih kandidatov večine glasov navzočih volivcev, takoj preneha funkcija kandidacijske komisije in se začnejo volitve nove komisije. Zakon izhaja iz tega, da je v takem primeru kandidacijska komisija izgubila zaupanje in da ne more biti tisti organ zbora volivcev, ki naj olajša zboru, da pride do sprejemljivih kandidatov. Delo nove kandidacijske komisije in delo zbora volivcev teče pri razpravljanju o predlogu te komisije, glasovanju in ugotavljanju kandidatov v celoti po zgoraj obrazloženem postopku.

Vsebina predlogov za kandidature

Vsa dejanja na zboru volivcev se vpišejo v zapisnik. Ker je ta zapisnik osnova za oceno pravilnosti in polnoveljavnosti predlogov, mora biti pravilen tudi formalno in materialno ter mora vsebovati vse z zakonom določene vrline. Na temelju zapisnika o delu zbora volivcev se poda predlog kandidate zbora volivcev.

Ta predlog je pisni dokument in obvezno vsebuje: naziv ljudskega odbora, za katerega so volitve, označbo volilne enote, za katero se podaja predlog kandidate, dan, ko je bil zbor volivcev, dan volitev, za katere se predlaga kandidatura ter družinsko, očetovo in rojstno ime, poklic in mesto stanovanja vsakega na zboru določenega kandidata. Predlog kandidate obvezno podpišeta zboru volivcev predsedujoči in predsednik kandidacijske komisije. Njuna podpisa mora overiti občinski ljudski odbor, na katerega področju je bil zbor, ali pa pristojno okrajno sodišče. Predlogu kandidate se priloži: zapisnik o delu zbora volivcev, overjene pisne izjave kandidatov o pristanku na kandidiranje in potrdilo, da so kandidati vpisani v volilni imenik. Tak predlog se predloži občinski komisiji v potrditev.

Predlog skupine državljanov

Predlog kandidate skupine državljanov za volitve odborov v občinski svet se predloži pisno kot enoten predlog in mora izpolniti kot temeljni in materialni pogoj, da ga predlaga najmanj petdeset državljanov, ki imajo volilno pravico in ki stanujejo na področju volilne enote, za katero se predloži predlog. Predlog podpišejo vsi predlagatelji in vsebuje vse podatke kakor predlog kandidate zbora volivcev.

KANDIDATI ZA ZBOR PROIZVAJALCEV

Predlaganje na zboru volivcev

Zbori volivcev zaradi predlaganja kandidatov se sklicujejo po gospodarskih organizacijah ustrezne proizvajalske skupine. Formiranje zborov volivcev je odvisno od števila proizvajalcev gospodarskih organizacij, v katerih gospodarskih organizacijah (ali njihovih delih) pa bodo zbori volivcev določili občinska volilna komisija. Zbor volivcev v gospodarskih organizacijah skliče predsednik delavskega sveta, v kmetijski zadrugi pa — predsednik upravnega odbora. Če sta bili dve organizaciji združeni zaradi sklicanja enega zbora volivcev, skliče ta zbor predsednik delavskega sveta tiste gospodarske organizacije, v kateri je zbor.

Kot pogoj, da se lahko opravi zbor volivcev, je določen kvorum: desetina skupnega števila proizvajalcev, ki so upravičeni sodelovati na zboru, toda pod pogojem, da to število ni manjše kakor 50. Razen tega je določen tudi drugi kvorum: tretjina volivcev na tistih zborih, katerih skupno število volivcev je manjše kakor 100. Ker je kvorum temeljni pogoj, da se lahko izvede zbor volivcev in da je polnoveljavna, zbora ni, če ta pogoj ni izpolnjen, temveč ga je treba sklicati znova. Zbor volivcev sestavljajo v gospodarski organizaciji tisti proizvajalci z volilno pravico, ki so v njej zaposleni, razen vajencev, a v kmetijskih zadrugah sestavljajo zbor volivcev člani kmetijske zadruge, ki imajo splošno volilno pravico.

Zbor volivcev začne predsednik, ki ga je sklical, in ga vodi do izvolitve predsedstva zbora. Če pooblaščen zastopnik gospodarske organizacije ne skliče zbora v roku, ki je določen po zakonu, je občinska volilna komisija upravičena in dolžna, da posreduje glede sklicanja zbora volivcev. Ves postopek dela na zboru volivcev v gospodarskih organizacijah se ne razlikuje od postopka dela splošnih zborov volivcev in ni zato ta postopek niti izrecno normiran. Vsebina predloga kandidate je večinoma enaka vsebini predloga kandidate, ki ga sestavijo na splošnem zboru volivcev.

Predlog skupine proizvajalcev

Zakon določa tudi pravice skupine proizvajalcev, da postavi kandidaturu za volitve odbornikov v zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora. Pogoji za obstoj kandidature je, da mora biti kandidatura predložena pismeno po najmanj 50 proizvajalcih, ki so zaposleni ali vključeni v gospodarskih organizacijah, ki

tvorijo volilno enoto, za katero se predlaga kandidatura. Predlog kandidature skupine proizvajalcev mora vsebovati najmanj toliko kandidatov, kolikor se voli odbornikov v tisti volilni enoti. Glede predloga kandidature velja tisto, kar smo povedali o predlogu kandidature za volitve odbornikov v občinski svet po skupini državljanov.

Kandidiranje za odbornike okrajnih odborov

Za volitve odbornikov v okrajni svet in zbor proizvajalcev je zakon sprejel delegatski sistem. Odbornike v ta dva zbora ne volijo volilci neposredno, temveč jih volijo člani občinskega sveta oziroma člani zbora proizvajalcev občinskega ljudskega odbora iz vrst svojih članov. Volitve teh odbornikov se opravijo na seji občinskega sveta oziroma na seji zbora proizvajalcev občinskega ljudskega odbora, in to tako, da se volitve odbornikov v zbor proizvajalcev opravijo ločeno za vsako skupino.

Kandidate za odbornike v okrajni svet

oziroma v zbor proizvajalcev okrajnega ljudskega odbora ima pravico predlagati vsak član občinskega sveta oziroma zbora proizvajalcev občinskega ljudskega odbora. Pri tem ti člani niso omejeni glede števila kandidatov, ki jih predlagajo. Imena predlaganih kandidatov se vpišejo v zapisnik z označitvijo imena predlagatelja. Ko je predlaganje končano, objavi predsednik občinskega ljudskega odbora imena vseh predlaganih kandidatov. Imena kandidatov se nato vpišejo na glasovnico, in to po vrsti, kakor so bili predlagani.

je določen po zakonu. Tega roka ni mogoče spreminjati, njegova morebitna prekoračitev pa ima za posledico odklonitev kandidature.

Predlogu kandidature je treba priložiti: pismeno izjavo vsakega kandidata o pristanku na kandidiranje, ki jo overi organ pristojen za overjanje, potrdilo za vsakega kandidata, da je vpisan v volilni imenik, potrdilo, da je kandidat zaposlen ali vključen kot proizvajalec v gospodarski organizaciji ustrezne proizvajalske skupine ali potrdilo ustrezne sindikalne ali zadržne organizacije, da je kandidat sindikalni ali zadržni funkcionar, ki so ga za funkcionarja izbrali proizvajalci, potrdilo za vsakega podpisnika predloga kandidature skupine proizvajalcev, da je vpisan v volilni imenik in potrdilo gospodarske organizacije ali občinskega ljudskega odbora za vsakega podpisnika tega predloga kandidature, da je zaposlen ali vključen kot proizvajalec v gospodarski organizaciji ustrezne proizvajalske skupine.

Za predlagatelje predloga kandidature zbora volivcev v gospodarskih organizacijah se štejejo podpisniki predloga kandidature zbora volivcev in prvi trije podpisniki predloga kandidature skupine proizvajalcev. Predlagateljem predloga izda občinska volilna komisija potrdilo o prejemu predloga kandidature, v katerem točno označi dan in čas sprejema predloga.

Ko prejme predlog kandidature zbora volivcev ali skupine proizvajalcev, je občinska volilna komisija dolžna ugotoviti, ali je bil sprejet predlog kandidature predložen v zakonitem roku in ali izpolnjuje vse zakonske pogoje.

Če ugotovi komisija, da so formalne pomanjkljivosti, je dolžna obvestiti v roku 24 ur predlagatelje predloga in jih pozvati, naj pomanjkljivosti odpravijo. Predlagatelji predloga morajo to storiti v roku treh dni, pri čemer se ta rok računa od dneva, ko jim je bilo to sporočeno.

Odklonitev predloga

Občinska volilna komisija bo sprejela odlok o odklonitvi predloga kandidature posameznega zbora volivcev v gospodarski organizaciji in predloga skupine proizvajalcev v primerih: a) če je bil predlog kandidature predložen v potrditev po izteku roka za predložitev predloga kandidature; b) če predlagatelji predloga v določenem roku ne ravnajo po pozivu komisije, naj odpravijo formalne pomanjkljivosti v predlogu kandidature. Če občinska volilna komisija ugotovi, da v predlogu kandidature ni pomanjkljivosti, ali da so bile v določenem roku odpravljene, potrdi kandidaturu v roku 48 ur in označi čas, kdaj je bil predlog kandidature sprejet in kateri je po vrstnem redu. O potrditvi kandidature izda komisija odlok, ki ga dostavi predlagateljem, ali ga objavi na razglasni deski v svojih službenih prostorih, kar nadomesti obvestilo predlagateljem z dostavo odloka.

Občinska volilna komisija je dolžna, da obvesti vse gospodarske organizacije v tisti volilni enoti o potrjenih kandidaturah.

Določbe, ki se nanašajo na potrditev in razglasitev kandidatur po zborskih volivcih in skupine državljanov za volitve odbornikov v občinski svet se izvajajo tudi v postopku potrjevanja in razglasjanja kandidatur za volitve odbornikov v zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora.

M. K.

POTRJEVANJE IN RAZGLASITEV KANDIDATUR

Med organizacijskimi in tehničnimi ukrepi za volitve odbornikov ljudskih odborov pripada pomembno mesto potrditvi, objavi in razglasitvi kandidatov. Da so predlogi kandidatur zborov volivcev in predlogi skupine državljanov polnoveljavni, morajo biti predloženi v potrditev občinski volilni komisiji, in to v določenem roku. Rok za predložitev kandidatur je po republiških predpisih določen na 20 ali 24 dni pred dnevom volitev. Tako morajo biti na primer na ozemlju LR Srbije, kjer so napovedane volitve občinskih svetov na dan 27. oktobra letos, predlogi kandidatur predloženi do 6. oktobra, v LR Bosni in Hercegovini za isti zbor do 5. oktobra, a na Hrvatskem do 30. septembra letos itd.

Potrjevanje kandidatur za odbornike občinskega sveta

Predlog kandidature zbora volivcev pomeni kandidaturu, ki jo predlaga zbor volivcev kot celota, predlagatelji kandidature skupine državljanov pa so vsi volilci, ki so podpisali predlog. Takoj po sprejemu predloga kandidature izda volilna komisija predlagateljem potrdilo o njegovem prejemu in ugotovi, ali je bil predlog kandidature predložen v zakonitem roku in ali je pravilno sestavljen. Če ugotovi komisija, da ima predlog formalne pomanjkljivosti, obvesti o tem predlagatelje predloga in jih pozove, da ugotovljene pomanjkljivosti odpravijo.

Odklonitev kandidature

V primeru, da je predlog kandidature predložen po določenem roku ali da predlagatelji predloga ne odpravijo formalnih pomanjkljivosti v določenem roku, odkloni občinska volilna komisija z odlokom predlog kandidature. Če ugotovi volilna komisija, da polovica ali več določenih kandidatov v istem predlogu kandidature nima pasivne volilne pravice, odkloni predlog kandidature v celoti in o tem obvesti predlagatelje kandidature. Volilna komisija ne odkloni predloga kandidature v celoti, če eden ali več kandidatov z istega predloga kandidature, vendar pa manj kakor polovica nimajo pasivne volilne pravice, temveč samo obvesti o teh pomanjkljivostih predlagatelje predloga kandidature. V primeru, če je neka oseba predlagana za kandidata v več kakor eni volilni enoti, bo volilna komi-

sija odklonila samo tisti predlog, ki je bil predložen kasneje.

Kolikor je bil predlog kandidature predložen pravočasno in nima formalnih pomanjkljivosti, ga je občinska volilna komisija dolžna takoj potrditi. To potrditev opravi z odloki, ki jih komisija objavi na razglasni deski v svojih službenih prostorih, in to tako, da je to dostopno vsem državljanom.

Razglasitev kandidature

Takoj po zaključku postopka za potrditev predloga kandidature, a najkasneje deset dni pred volitvami, je občinska volilna komisija dolžna, da razglasi vse potrjene kandidature. Razglas o potrditvi kandidature vsebuje: naziv ljudskega odbora, za katerega se opravljajo volitve, in dan volitev, družinsko, očetovo in rojstno ime, poklic in kraj stanovanja vseh kandidatov, in to najprej s potrjenih kandidatur zbora volivcev, a nato z drugih potrjenih kandidatur, in to po tistem vrstnem redu, po katerem so bile kandidature za tisto volilno enoto potrjene, naziv volilne komisije, ki je potrdila kandidature, in imena njenih članov. Vsi volilci, ki podpirajo določene kandidate, so upravičeni ukrenjati vse ukrepe, ki gredo za tem, da seznanijo čim širši krog volivcev s kandidati, ki jih podpirajo.

Smoter razglasitve kandidatov po volilni komisiji je, da se na nedvomen in nesporen način ugotovi, katere kandidature so bile potrjene. Razglas o potrditvi kandidatur mora biti tak, da je iz njega jasno razvidno, ali je kandidaturu predlagal zbor volivcev ali pa skupina državljanov.

Razen razglašila o potrditvi kandidature je občinska volilna komisija dolžna, da zagotovi zadostno število razglasov kandidatur in da jih izpostavi na vseh krajih na področju volilne enote. Glede objave razglasov ni volilni komisiji prepuščeno, da bi postopala po svoji presoji, temveč mora to storiti najkasneje pet dni pred dnevom volitev.

Potrjevanje kandidatur za odbornike zbora proizvajalcev

Predlog kandidature zbora volivcev v gospodarski organizaciji in predlog kandidature skupine proizvajalcev se predložita občinski volilni komisiji v roku, ki